

J. W.

Dni Cytadeli Warszawskiej (maj-czerwiec 2008)

Niepodległość i Pamięć 16/1 (29), 281-282

2009

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kronika Muzeum Niepodległości w Warszawie

Dni Cytadeli Warszawskiej (maj – czerwiec 2008)

Dni Cytadeli Warszawskiej organizowane tradycyjnie przez Muzeum Niepodległości odbywały się od 20 maja do 1 czerwca 2008 r. W programie, którego centrum było Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, oddział Muzeum Niepodległości, znalazło się kilka imprez przybliżających jeden z ciekawszych XIX-wiecznych obiektów architektury obronnej na ziemiach polskich oraz związanych z tematyką niepodległościową.

20 maja w Muzeum X Pawilonu w ramach imprezy przeznaczonej dla młodzieży licealnej został wystawiony spektakl słowno-muzyczny z udziałem aktorów „Warszawska Bastylia” w reż. J. Fijałkowskiej. Po zakończeniu przedstawienia, które obejrzała młodzież z dwóch liceów (61 osób), widzowie zostali oprowadzeni po ekspozycji muzealnej.

W dniach 26-29 maja na terenie Muzeum X Pawilonu odbył się plener malarski dla dzieci i młodzieży „X Pawilon w oczach dziecka”. Wzięło w nim udział, po uprzednim obejrzeniu najciekawszych miejsc związanych z X Pawilonem i jego więźniami, 61 osób uczestniczących w zajęciach plastycznych prowadzonych przez Fundację „Sztuka i Dziecko” na Zoliborzu.

31 maja odbyła się główna impreza tegorocznych „Dni Cytadeli” zorganizowana we współpracy z Klubem Wojsk Lądowych. Na początku uczestnicy (240 osób) zwiedzili z przewodnikami wojskową część Cytadeli. Po zwiedzaniu widzowie mogli obejrzeć ciekawy program artystyczny na terenie Muzeum X Pawilonu, który rozpoczął koncert Orkiestry Garnizonowej z Siedlec. Następnie po raz drugi został wystawiony spektakl słowno-muzyczny z udziałem aktorów „Warszawska Bastylia” w reż. J. Fijałkowskiej, tym razem dostępny dla ogółu publiczności. Program artystyczny zakończył występ J. Kowalskiego z zespołem „Monogramista JK”, na który złożyły się pieśni patriotyczne. Równolegle, obok występów odbywał się kiermasz książki historycznej, w którym wzięło udział kilku wystawców (m.in. Muzeum Niepodległości, Ośrodek „Karta”, Muzeum Historyczne m.st. Warszawy, Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztor w Pułtusku). Dzień zakończył poczęstunek z przygotowaną specjalnie na tę okazję, grochówką wojskową. Łącznie z atrakcji tego dnia skorzystało 360 osób.

1 czerwca odbyło się zorganizowane we współpracy z Oddziałem Warszawskim Towarzystwa Przyjaciół Fortyfikacji kompleksowe zwiedzanie z przewodnikami fortu Legionów, Muzeum X Pawilonu oraz miejsc kaźni na stokach twierdzy, w którym w zorganizowanych grupach wzięło udział 120 osób.

Dni Cytadeli Warszawskiej 2008 cieszyły się dużym zainteresowaniem, zwłaszcza zwiedzanie niedostępnej na co dzień części wojskowej Cytadeli. Z przygotowanych

propozycji skorzystały ogółem 602 osoby zainteresowane historią, zwłaszcza polską działalnością niepodległościową w epoce zaborów.

J.W.

Krzemieńc – miasto wielkiej tęsknoty

15 lipca 2008 r. została otwarta w Muzeum Niepodległości wystawa poświęcona międzywojennemu Krzemieńcowi. Wystawa była ukoronowaniem kilkuletnich wysiłków Muzeum Niepodległości mających na celu zgromadzenie pamiątek i archiwaliów związanych z Krzemieńcem. W roku 2003 w Muzeum Niepodległości z inicjatywy członków Koła Krzemieńczan przy Towarzystwie Przyjaciół Warszawy została powołana Kolekcja Krzemieniecka. Składają się na nią dzieła sztuki (obrazy, rysunki), archiwalia, pocztówki, fotografie i wydawnictwa, które wszechstronnie obrazują specyfikę przedwojennego Krzemieńca i dokumentują współczesne działania, mające na celu zachowanie pamięci o tym mieście. Kolekcja liczy obecnie około 450 pozycji.

W okresie międzywojennym miasto było ewenementem na skalę krajową. Decydowało o tym przede wszystkim jego położenie. Mieczysław Orłowicz w „Ilustrowanym przewodniku po Wołyniu” pisał: „Pod względem piękności położenia wybijają się Krzemieńc na czoło miast wołyńskich, a w Polsce pod tym względem niewiele ma sobie równych. Leży on w wąskim, a głębokim jarze, esowato wygiętym, wśród wysokich i stromych wzgórz. Dnem jaru płynie niewielki potoczek, a równoległe z nim biegnie wzdłuż szosy z Dubna do Wiśniowca, która przecina całe miasto, główna ulica Krzemieńca, którą jest ul. Szeroka. Na stokach wzgórz rozsiadły się malownicze dworki, położone wśród dużych sadów, pełnych orzechów włoskich, z których handlu słynie Krzemieńc od dawna. Krzemieńc szczególnie malowniczo przedstawia się oglądany z Góry Bony od ruin zamku”. Ponadto na terenie miasta znajdował się kompleks Liceum Krzemienieckiego, w skład którego wchodziło ogólnokształcące gimnazjum typu matematyczno-przyrodniczego (1922-1938), gimnazjum zreformowane ustawą z 1932 r. (1932-1939), gimnazjum dwóch typów: matematyczno-przyrodnicze i humanistyczne (1932-1939), szkoła ćwiczeń (powszechna 7-klasowa), Seminarium Nauczycielskie (1921-1935), Pedagogium – dwuletnie studium pomaturalne (1935-1939), Średnia Szkoła Rolniczo-Leśna w Białokrynicy, Gimnazjum Spółdzielcze (1937-1939), Niższa Szkoła Ogrodnicza w Ledóchowie, Niższa Szkoła Stolarska w Smydze, Niższa Szkoła Murarska w Białokrynicy, Niższa Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa w Wiśniowcu. Wystawa cieszyła się wielkim zainteresowaniem zwiedzających, nie tylko ze środowisk kresowych. Od początku kwietnia 2009 r. jest prezentowana w nowo otwartym budynku Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej w Przemyśle.

M.P.

Dni Pamięci Pawiaka 23-26 września 2008

W drugiej połowie września każdego roku w Muzeum Więzienia Pawiak (Oddział Muzeum Niepodległości w Warszawie) odbywają się *Dni Pamięci Pawiaka*. Uroczyste obchody organizowane są dla byłych więźniów, ich rodzin, a przede wszystkim dla mieszkańców Warszawy oraz młodego pokolenia – harcerzy, młodzieży gimnazjalnej i licealnej ze szkół współpracujących z Muzeum. Na program *Dni* składają się lekcje muzealne, spotkania z byłymi więźniami – świadkami historii, wykłady znanych warszawskich historyków, projekcje filmów historycznych oraz spektakle historyczno-literackie w wykonaniu artystów scen warszawskich.